

Bitidningen

NPB-PENGAR FÖRDELADE

DAGS FÖR ÅRSMÖTEN

SLUNGARE

		PRIS
134LM	Honungsslunga, 4-r Lågnormal, motordriven	5 395 kr
134LDM	Honungsslunga, 4-r Dadant, motordriven	5 495 kr

VAXSMÄLTARE

		PRIS
170C	Vaxsmältare med ånga, 100 L	2 995 kr

PRIS INKL. MOMS

VAXINLÄMNINGEN ÄR ÖPPEN 1/10-19 - 31/3-20

VID INLÄMNING AV VAX

- » Namn och antal kolli på alla säckar
- » Väl emballerat, bitätt
- » Maxvikt / kolli 20 kg

Exempel på namnlapp vid inlämning av vax och ramar

- » Fullständigt namn och adress
- » Telefonnummer
- » E-post
- » Antal kolli

- 4** Nationella programmet
- 6** Året i bigården
- 9** Utbigård i Öjebro
- 11** Björn Gustavsson ny på Jordbruksverket
- 13** Utländska bitidningar
- 14** Styrelsens roller
- 16** Bivaxets mångsidighet
- 20** Höst och Halloween
- 28** Krönika
- 29** Almanackan, vi minns
- 30** Marknaden
- 31** Kontakt
- 32** Bibutiken

Redaktör: Mia Karlsvärd
E-post: mia.karlsvard@biodlarna.se
Ansvarig utgivare: Förbundsordförande
Monica Selling,
E-post: monica.selling@biodlarna.se

Bitidningen ges ut i 12 nummer årligen, varav två nr är dubbelnummer. Tidningen utkommer strax före aktuell månad.

Material- och annonsinformation: Se sidan 31.

Nästa manusstopp: den 1 NOVEMBER, alltid en månad före utgivningsdagen.

Tryck: Lenanders Grafiska AB.
Trycks på miljövänligt svenskt papper, G-Print från Arctic Paper, Grycksbo. ISSN 0006-3886

Läs mer på: www.biodlarna.se

Gammalt som gatan

Föreningsarbete! Gammalt som gatan? Är inte det omodernt? Nej, inte alls, de första arbetarföreningarna startade i mitten av 1800-talet och den första biföreningen startade 1897. Sedan dess har föreningsverksamhet blivit självklar och viktig i alla delar i vårt samhälle. Idag är föreningsfriheten lagstadgad. Min lokala biförening välkomnade mig med att jag praktiskt fick lära mig allt. Det som till en början i nybörjarkursen bara var teoretiska moment. Att ha möjlighet att få vara nära erfarna biodlares kunskaper önskar jag alla nybörjare.

Föreningsarbete innehåller också mycket skratt, vådliga historier om galna bin och fantastiska honungsskördar. Mitt hemdistrikt består av både små och stora föreningar. De stora föreningarna har inom sig större resurser och kan även bjuda in till intressanta föreläsningar mm. För de mindre föreningarna är distriktets möjligheter till aktiviteter och information ovärderlig.

Det är en central uppgift för distrikten att uppmuntra ett aktivt deltagande av alla sina föreningar. I föreningarna sker arbetet på bigården och med bin på ett omedelbart sätt under det korta sommarhalvåret. Under vintern sker ofta andra aktiviteter, som praktiskt arbete och fortbildningar mm. En aktiv lokalförening gör även ett viktigt arbete i att informera allmänheten om vikten av biodling och nyttan med honung. Den stora ökningen av medlemmar i förbundet medför också att kvinnor i högre grad blir biodlare och aktiva. Det förändrar både struktur och atmosfär. Oberoende var föreningsarbetet sker, i föreningar, distrikt eller i förbundsstyrelsen finns människor av alla de slag med olika yrken och erfarenheter, från olika länder med olika värderingar men med ett gemensamt intresse. Mångfaldsperspektivet får ett automatiskt genomslag. På nationell nivå utarbetas långsiktiga planer och strategier tillsammans med myndigheter och andra organisationer. Utbildning är också en stor och viktig fråga som det satsas mycket tid på i förbundet. Stora frågor tar dock längre tid. Vi måste ha tålamod i arbetet men samtidigt ge löpande återkoppling till distrikt och föreningar. Vi i förbundsstyrelsen måste vara aktiva gentemot våra medlemmar så att organisationen blomstrar och växer. Så får vi också en bättre möjlighet att arbeta med bihälsa på ett brett plan. Sedan 1:a januari följer vi de nya EU-reglerna och i april 2021 börjar den nya Djurskyddslagen att gälla. Det innebär ett större individuellt ansvar som biodlare. För binas behov och hälsa och större utmaning för oss att förmedla kunskap i dessa frågor.

Vi har alla samma gemensamma mål, friska bin, fler bin, fler biodlare och god honung.

VIVIANNE BOMAN
ledamot förbundsstyrelsen
vivianne.boman@biodlarna.se

NATIONELLA PROGRAMMET

2020-2022 blir en ny period i honungsprogrammet som bytt namn till Nationella programmet för biodlingssektorn” (NPB).

Programmet betonar: ”Bättre villkor för biodlingen så att produktionen av biodlingsprodukter kan öka samt att produkterna kan säljas till bra priser. Detta innebär bland annat satsningar på bihälsa, utbildning, rekrytering av både nya biodlare och fler yrkesbiodlare, nätverksbyggande, spridning av innovationer och bättre förutsättningar för honungsproduktion över hela säsongen. Bin har även ett värde utanför honungsproduktionen. Genom sitt arbete som pollinatörer gynnar bin den biologiska mångfalden samt att den svenska produktionen av vegetabilier gynnas. Detta arbete måste få ökad uppmärksamhet så att de naturliga villkoren för binäringen förbättras. Här bör förhållandet och balansen mellan bin och vilda pollinatörer tas i beaktande.”
Se regeringens beslut (www.sjv.se/honung).

Förbättrar villkoren för biodling

Branschen befinner sig sedan flera år i uppgång med stor medial uppmärksamhet, många nya och unga medlemmar samt ökade satsningar på forskning och utveckling.

Detta har inneburit en bättre ekonomi för branschens organisationer och goda möjligheter att klara det löpande arbetet på egen hand. Medlen inom NPB kan därför i allt högre grad satsas på nyutveckling, innovationer och till viss del även forskning. För det senare behövs dock betydligt mer medel än vad NPB kan erbjuda.

Då branschen är liten är det dock viktigt att utveckla samarbetet och den kollektiva nyttan, för att bäst ta vara på de resurser som finns. Två begrepp som, liksom i det gamla, också lyfts fram i det nya programmet.

Inför 2020 är det 37 projekt som sökt pengar inför perioden 1 augusti 2019 – 31 juli 2020. Totalt söks ca 20 miljoner kronor där flera projekt dock söker för två eller tre år. Summa som skall fördelas är ca 6,5 miljoner kronor.

De områden som fått medel inför 2020 är följande:

Analys

Det är viktigt att kunna spåra förfälskade produkter eller produkter med innehåll av oönskade eller farliga ämnen. Livsmedelverkets kontroller inom detta område är otillräckliga varför andra initiativ behövs som komplement.

Biavel

Nära knutet till bihälsa är biavel, då flera hälso-egenskaper är nedärvda och måste kombineras med andra förädlingsmål som binäringen arbetar med, t.ex. produktion och temperament. I och med att VSH-projektet, som söker nedärvda egenskaper mot varroa, nu behöver nå ut med sina resultat är parningsplatser viktiga.

Bihälsa

Viktigast bland områdena i NPB är Bi-hälsa. Inom detta område ligger bihälso-rådgivning samt flera forskningsprojekt.

Internationella kontakter

För att svensk binäring skall utvecklas i takt med omvärlden är det viktigt att man följer vad som händer internationellt. En viktig del i arbetet är ett utbyggt internationellt kontaktnät. Sverige har ett sådant, vilket bl.a. manifesterats i många utländska gäster samt att internationella möten anordnas i Sverige, varav de senaste var BeeCome 2016 i Malmö och Apiscandia i Göteborg 2019.

Konferenser & seminarier

Att nå ut med ny kunskap och beprövad erfarenhet i kombination med personliga kontakter är viktigt för att utveckla näringen. Då näringen dessutom rymmer många olika typer av biodlare, från småskaliga amatörer till proffs med varierat antal bikupor måste kanalerna ut också vara varierande. NPB stödjer därför en kombination av lokala träffar, regionala möten och en sammanfattande rikskonferens.

Marknadsföring och information

God marknadsföring av binäringen är

ett viktigt område, vilket har många orsaker. Det finns ett stort intresse för bin beroende på den uppmärksamhet bin fått i media, men också på intresset för när- och egenproducerade livsmedel. Marknadsföring har också betydelse för att belysa att binas huvudsakliga uppgift inte är att producera honung utan att pollinera. Importerad honung bidrar därför inte till den pollineringsseffekt som eftersträvas i Sverige. Kunskapen om att varje sked svensk honung också innebär mer frukt, bär och skörd av olika växter behöver därför spridas för att efterfrågan på svensk honung ökar. Därtill kommer FN:s nya rapport om artutrotningen som lyfter fram pollinerande insekters stora betydelse för den biologiska mångfalden.

Utbildningar

Liksom konferenser & seminarier är utbildning ett viktigt område för biodlingssektorn. Här har honungsprogrammet under många år stöttat framtagning

av kurslitteratur och organiseringen av utbildningar över hela landet. NPB vill fortsatt stötta utbildningsfrågor men har sedan flera år tydligt signalerat att näringen nu i ökande utsträckning måste ta över ansvaret för själva utbildningarna.

Utveckling och innovation

För att näringen skall utvecklas behövs utveckling & innovation. Nationella programmet för Biodlingssektorn (NPB) är dock för litet för att kunna finansiera flera projekt som befinner sig i en utvecklingsfas och behöver utvecklingsresurser under flera år. NPB huvudsakliga roll blir istället att medverka i en inledande fas eller då utvecklingen nått ett sådant stadium att allmännyttan är tydlig och det behövs hjälp att sprida och marknadsföra produkter. Trots dessa begränsningar så stöder NPB fler intressanta utvecklingsprojekt.

En lista med samtliga projekt finns på Jordbruksverkets hemsida www.jordbruksverket.se/honung

Sammanfattningsvis kan sägas att Nationella programmet för Biodlingssektorn (NPB) stöder en lång rad olika projekt. Idag är projektkatalogen mycket bred men strävan är att fokusera mer på specifika delar, i takt med att en växande och mer professionell binäringen själva kan överta de löpande arbetsuppgifterna och de statliga stöden mer kan inriktas på framtiden. Här pågår diskussioner om ett branschråd som tillsammans med Jordbruksverket kan föra en långsiktig dialog hur näringen utvecklas bäst.

MAGNUS GRÖNTOFT

0705-836566

magnus.grontoft@jordbruksverket.se

DRYGT 800 000 KRONOR TILL BIODLARNÄ

Det nationella programmet för biodlingssektorn är till för att förbättra villkoren för produktion och saluföring av biodlingsprodukter. Programmet tas fram i nära samarbete med biodlingens organisationer.

Ämnesområde	Projektledare	Detaljinhåll	Beviljat Belopp	Sökt Belopp
VSH-bin i Sverige	Richard Johansson	Fortsättning av projektet	632 300	632 300
Internationellt arbete	Monica Selling	Utgångspunkten tidigare ansökningar Apimondia Canada sep 2019 och NBBC Norge 2020 och vårt samarbete med BeeLife	100 000	140 000
Nationella parningsstationer	Pierre Atterling	Stöd till nationella parningsstationer	97 800	97 800
Drift och uppstart lokala parningsplatser	Pierre Atterling	Stöd till raspningsplatser	61 800	61 800
Biodlingskonferenser	Ingmar Wahlström	Förbundet möter medlemmar inom aktuella ämnesområden	100 000	100 000
Näringsbiodlar-konferenser-	Lennart Johansson	Vad behöver jag tänka på om jag skall utvidga min biodling	100 000	150 000
Kvalitetsuppgradering	Ingmar Wahlström	Utbildningsplattformen för den nya honungsbedömningen	150 000	150 000
Webbsändning Utbildningar/föreläsningar	Lennart Johansson	Nya former för kunskapsförmedling	50 000	100 000
Utbildnings- och informationsfilm	Lennart Johansson	Spegling av ett biodlarår	180 000	180 000

KARINA TOMTLUND

Nu är biåret nästan över, bara oxalsyrabehandlingen återstår och det är dags att summera säsongen.

Viktigaste behandlingen på året

Det har varit ett lite speciellt år i år. Maken till sälgdrag har man ju inte varit med om.

Trots att jag tyckte jag var tidigt ute med utökning av yngelrum så var det knökfullt med nyindragen nektar i yngelrummen redan i april. Det gick en svärm i maj när jag var utomlands men som tur var lyckades maken få fatt på den. Sen blev det till att dela några samhällen för att förhindra fler svärmar. Vi slungade också rekordtidig primörhonung i maj. Sen blev det väl hyfsat med honung men det stora linddraget uteblev nästan helt. Vi sluskade sista dagarna i juli, då vi fick inse att draget var slut sedan ett par veckor tillbaka och med facit i hand blev det inte något mer drag att tala om denna sommar. Sammanfattningsvis hamnade vi nog på normalskörd.

Honungen i år har varit ovanligt variationsrik, väldigt mycket mörk honung har det blivit. Slungade honung den 30 juni som var mörk som kaffe, den ympa-

de vi aldrig utan har bara tappat upp den flytande på burk. Har fortfarande några burkar kvar och de är helt klara utan tillstympelse till kristaller.

I november eller december är det dags för oxalsyrabehandling av bina. Detta anser jag vara den absolut viktigaste varroabekämpningen och den hoppar jag aldrig över. Oxalsyran dödar inte kvalster i täckta celler så därför är det viktigt att samhället är yngelfritt. Själv brukar jag oxalsyra behandla bina tidigast i mitten av november men det händer också att jag väntar någon vecka in i december. Jag gör det gärna en kylig vacker morgon så håller sig bina väldigt lugna, är det varmare än -5 grader ska det gå bra. Sen får det gärna bli lite varmare under dagen.

Eftersom samhället är yngelfritt så är samhällets alla varroakvalster måltavla för behandlingen. Jag räknar med att minst 90% av kvalstret i kuporna ska dö under oxalsyrabehandlingen om den blir

korrekt utförd. Oxalsyrabehandlingen gör jag för att säkerställa att jag har ett lågt kvalstertal som startvärde nästa säsong, om samhället har haft för mycket varroa under säsongen och därför är sjukt av för

–Jag räknar med att minst 90% av kvalstret i kuporna ska dö under oxalsyrabehandlingen om den blir korrekt utförd, säger Karina Tomtlund.

höga virusnivåer så går det inte att rädda med en oxalsyra-behandling, då är man för sent ute.

Oxalsyran hör inte till de mest trevliga av kemikalier att utsätta sig själv för, den är klassad som hälsoskadlig och det är viktigt att använda rekommenderad skyddsutrustning. Länk till säkerhetsdatablad finns på biodlarnas hemsida, liksom en utförlig instruktion av droppmetoden. Droppmetoden är den som är enklast och minst riskfylld för biodlaren och är den metod jag använt mig mest av. Men sedan förra året äger vår biodlarförening även en oxalsyraförångare som jag använde på samtliga bisamhällen förra året och den var smidig att använda, speciellt på de bisamhällen som står på mer än en låda under vintern.

När det kommer till förångning av oxalsyra så är det betydligt mer hälsovådligt för biodlaren och det gäller att man har rätt skyddsutrustning och då behövs bland annat gasmask som tar både mycket fina partiklar samt gaser, exakt vilket andningsskydd som behövs ska rekommenderas av tillverkaren av förångaren. Det är också viktigt att man noga kollar upp vindriktningen och tänker på att man behandlar kuporna i rätt ordning och står på rätt sida för att man inte ska få oxalsyradamm på sig.

Jag använder engångsoveraller för att skydda kläderna från dammet. Ett annat problem som måste lösas om man ska använda sig av förångning (eller sublimering som det mer korrekt kanske ska benämnas) är att det är viktigt att man får bisamhället hyfsat tätt, en vanlig nätbotten som är helt öppen under är inte alls lämplig. Jag använder ett speciallock med genomskinligt tak och ett litet hål på sidan där röret på förångaren förs in. Då har man bra överblick och kan se det vita damm-moln som fyller kupan och se att bina får detta oxalsyradamm på sig. Sedan får samhället stå några minuter innan tätningen av fluster och botten tas bort och det vanliga locket sätts på.

Nu tackar jag för mig som skribent av året i bigården, jag hoppas att ni uppskattat mina krönikor och jag önskar er alla en skön avkopplande vinter.

-Jag använder engångsoveraller för att skydda kläderna från dammet i samband med oxalsyra-behandlingen, berättar Karina Tomtlund.

Karlstad firade

Föreningen jubilerade på Alsters herrgård i slutet av augusti.

Karlstadsortens biodlarförening har sin bigård vid den anrika herrgården där Gustaf Fröding föddes. Denna dag samlade vi självklart många biodlare från närområdet. Inbjudna gäster från Vuxenskolan och kommunens landsbygdsråd kom, och många nyfikna stannade till för att prata bin.

Lite överraskande var det ändå att biodlare med familjer från andra länder också dök upp. Sånt kan hända när Svenska Citroänklubben gästar herrgården.

Det blev mycket biprat och i den gamla Likboden en liten historisk expose med foton från förr samtidigt som biodlarnas film gick varm. Biodlare tog en biodlarpromenad med kluriga frågor och barnfamiljer passade på att gå Biodlarnas Naturstig som ledde fram till föreningsbigården en bit bort. Där väntade bigårdsbesök för både stora och små.

Förr förvarades likkistor i en särskilt bod tills tjälen gått ur marken så det gick att gräva gravar. Numera använder biodlarna i Karlstad boden för medlemsträffar, utbildning och styrelsemöten.

ANN ELGEMARK

Kalibreringsmöte

–Vi fick en bra och noggrann genomgång av hur vi använder stamtavlor i föreningen och hur de skrivs och läses. Vi hade också en genomgång av genetiken, där även jag bidrog med några mindre kommentarer, berättar Torbjörn S Kuylenstierna, ordförande i föreningen Svensk Buckfastavel.

Lennart Lilja och Olle Andersson höll i programpunkterna på eftermiddagen. Vi arbetade med olika exempelstamtavlor i smågrupper för att bättre lära oss hur de fungerar. Avbrotten i arbetena bestod av fika på eftermiddagen och en mycket uppskattad tipspromenad där ingen hade alla rätt men heller ingen alla fel. Det som också uppskattades mycket var att vi hade vädergudarna med oss under tipspromenaden.

Hela kvällen gick till att diskutera olika bifrågor, både avel och annat, och dessa var så pass intressanta att inte ens Damernas bronsmatch i fotboll lyckades locka någon att lämna samtalen.

Efter frukosten åkte vi till Thomas Nygrens bigård för kalibreringen. Han hade dagen innan förberett för utrensingsbedömningen.

Upplägget var lite annorlunda mot föregående år. Väderprognosen hade varnat för regn, så i stället för smågrupper var det mer eller mindre en enda stor grupp som hade genomgångar vid varje kupa med diskussioner om vidhängande frågor. Thomas visade oss också en intressant tråkkupa med plats för flera små avläggare. Den var välisolerad och han invintrade på fem ramar per samhälle och alla hade överlevt vintern.

Efter återsamling på Åkulla och lunch hade vi en stund där alla fick framföra sina synpunkter hur mötet hade avlöp och vad vi i föreningen behöver tänka på framöver. Alla hade tyckt att lördagens program hade givit mycket och att kvällen varit inspirerande. Det som kanske varit en nackdel var att lokalens utformning inte lätt tillät folk att skifta platser. Flera saknade också att vi inte

hade så detaljerade programpunkter. Andra å sin sida menade att det var en fördel att det inte var så uppstyrt då det gav frihet att diskutera utanför ämnena på programmet. Flertalet menade att den modell som tillämpades förra året vid kalibreringen var att föredra framför den metod som användes i år. En del menade att vi på vår hemsida borde beskriva olika sätt att odla drottningar på, och att vi kanske borde anordna kalibreringsträffar ute i olika lokalföreningar. Att ta tillvara Ulf Gröhns arv var också ett väl framfört önskemål. Någon menade också att vi borde samla de som håller på eller vill hålla på med inseminering i föreningen framöver, något vi i skrivande stund håller på att förverkliga.

Vi kommer att ta med oss erfarenheterna från detta möte och se vad vi kan förändra och förbättra till kommande kalibreringsmöten och i föreningsarbetet framöver.

TORBJÖRN S KUYLENSTIERNA
Ordförande Föreningen Svensk
Buckfastavel

Föreningen Svensk Buckfastavel samlar avelsintresserade biodlare med ambitionen att bevara och utveckla Buckfastbin enligt Broder Adams modell. Sedan 1975 har föreningen haft säkra parningsstationer för Buckfast med kontrollerat material. Sedan 1991 har föreningen haft en officiell förening som ansvarat för ett antal allmänt öppna parningsstationer. Igång idag är: Hasslö, Aspö, Ven, Vendelsö. Förutom information och kunskap om Buckfastbiet, kan föreningen hjälpa till med kontakter till andra Buckfastodlare.

Utbigård invigdes i Öjebro

–Allt det här arbetet har sysselsatt oss hela sommaren. Många ideellt arbetade timmar har gått åt med allt målande, säger Sören Diberg, ordförande för Mjölby-Mantorp biodlarförening i sitt invigningstal när utbigården invigdes.

Sören Diberg säger också att det återstår en del arbete. De ramar som behövs till nästa sommar när bisamhällena växer till skall trådas och kakmellanväggar smältas in så bina har något att bygga på. Parallellt med detta har vi gjort avläggare i föreningsbigården för att kunna befolka alla bikupor.

– Projektet är inte färdigt än. Trots att vi förbrukat hela sponsorbidraget och lite till. Nästa sommar skall ytterligare sex bikupor köpas in, linoljas och målas, säger Sören Diberg. Tanken är då att de samhällen som finns här nu skall delas. När allt är färdigt ska det finnas tolv samhällen här, plus det

Carina Eriksson klipper ett blå-gult band som tecken på att bigården är invigd. Hon flankeras av Enes Dugic t.v. och Lars Cantzler t.h. samt föreningens ordförande Sören Diberg.

som bigårdsföreståndaren har. Han berättar också i sitt tal att föreningen tagit sig friheten att spika upp ett bihotell på en bod i anslutning till nybygget för att solitära bin ska ha lättare att hitta en bostad.

Det var Carina Eriksson, ägare av sex restauranger, som tog initiativet till den nya

bigården. Carina Eriksson säger att hon ville satsa på pollinatörer eftersom hon ville bidra till den biologiska mångfalden.

– Det är viktigt eftersom vi är en del av en helhet. Jag tittade på dem som ger oss, som matföretag, förutsättningar, säger Carina Eriksson.

Töreboda Vax

Hos oss kan du välja cellstorlekar 4,9 5,1 och 5,3 mm och drönarvax

Ange cellstorlek vid beställning! Saknas uppgift levereras 5,1 mm.

Vi rensar varje parti för sig

Märk med namn, adress, tel nr och kolliantal. Ska vi kassera några ramar efter rensningen? Skriv "eldas" på kollit.

Särbehandling

Många biodlare vill ej ha Apistan eller thymolrester (t ex från Apiguard) i sitt vax. Därför särbehandlar vi ditt vax om du skriver ett intyg med namn, adress och tel nr och märker dina kollin med "SÄRBEHANDLAS".

Öppet: Mån-fre 9-16
Lunch: 12:30-13:30

VAX KÖPES!

Inlämning av ramar och vax
1 okt - 31 mars

Vaxet ursmält, ramen desinficerad

Vi har även FÖRENINGSPRIS på vaxhantering

Våra återförsäljare och depåer hittar du på:
www.biredskapsfabriken.se

VAXKAKOR
Egen tillverkning

Tänk på att ta vara på vaxet!

KRAV-godkänt renseri

Allt för biodlaren
Stor som liten

MS Biredskapsfabriken AB

Töreboda

info@biredskapsfabriken.se

Sedan 1941

www.biredskapsfabriken.se

ANDERS BERG

Biodlingen rätt in i framtiden

Ett exempel på hur en bigård ser ut idag.

Plastkupor uppställda på en specialbyggd kärra för att kunna flytta kuporna enkelt och snabbt.

» Utmaningar för biodling i framtiden

ANDERS BERG

Då har vi kommit till sista artikeln och jag skall beskriva biodlingen idag.

Det är lite problematiskt eftersom jag inte har någon kontakt med den moderne och framtidens biodlare. Jag har varit tvungen att inhämta underlag. Idag styr prislappen valet av kupmodell som skall anskaffas. Helst ska kuporna inte kosta något. En stor del av kupor som säljs är plast- och frigolitkupor. Enkla, billiga, lätta och smidiga kupor. Många tycker kanske att det skall vara rationellt och lönsamt med biodling i dag. Skötsel av bina sker genom principen låda på eller av. Att plocka med enstaka ramar tar för lång tid för många biodlare. Biodlingen måste vara lönsam och effektiv. Det råder ingen tvekan om att utseende på bigården är av mindre betydelse jämfört med hur det var för drygt 70 år sedan. Många kupor ställs på en enkel lastpall. I många bigårdar skyddas kuporna av att gräset som aldrig slås av. Biprojekten på riksnivå, som är många, skall stödja framtidens biodling.

Sveriges Biedlars Riksförbund har framgångsrikt fått upp medlemsantalet till cirka 15000 svenska biodlare. Hoppas att alla verkligen är biodlare!

Många utmaningar i biodlingen finns kvar i framtiden, få ner vinterdödligheten och kampen mot våra bisjukdomar.

Nej, nu drömmer jag mig tillbaka till den gamla goda tiden och tackar därmed för mig.

ANDERS BERG

Av Biodlare För Biodlare

Nyhet!

**Heldräkt Ventileraad
Sandfärgad**

En ventileraad lättviktsdräkt designad för att vara bekvämare i värmen samtidigt som den är tålig. Swienty kvalité!
Massa fördelar med denna heldräkt!
Se www.lpsbiodling.se för mer info!

CE-certifiering i CE II ✓

LP:s Biodling AB

Nyhet!

Obs! Målat exemplar

Nu har vi även LP:s tråkupa!

Se mer info om samtliga kuppdelar och paketpris på www.lpsbiodling.se

**Nackakupan
Olika varianter av kuppaket
finns att beställa**

Bifor i palltank eller hink!

Se samtliga priser på www.lpsbiodling.se

Det självklara valet för biodlare i Sverige

• Service • Kvalitet • Kunskap • Omtanke

www.lpsbiodling.se

[instagram.com/lpsbiodling](https://www.instagram.com/lpsbiodling)

[facebook.com/lpsbiodling](https://www.facebook.com/lpsbiodling)

Bihälsa och biologisk mångfald

Jag ser fram emot att vara en kugge i hjulet tillsammans med biodlings- och jordbrukssektorn, säger Björn Gustavsson nyanställd på Jordbruksverket.

Bitidningen ringer upp Björn Gustavsson bara någon vecka efter att han börjat arbeta på Jordbruksverket.

-I min tjänst ingår bihälsa och biologisk mångfald, förklarar han.

Björn Gustavsson är hortonom och agronomie doktor.

-Biodlare har jag varit sedan 1980-talet. Nyss invintrade jag 11 samhällen hemma i Kristianstad, berättar han.

Han har tidigare jobbat på SLU med inriktning på frukt och bärödling. Senast arbetade han på Eurofins Agro som ansvarig undersökare och jordspecialist. Björn Gustavsson tror att hans kompetens och erfarenhet kommer väl till pass i

sin nya tjänst.

-De behövde någon som kan biodling, jag är problemlösare och har goda kontakter inom biodlingen och lantbruk.

Tjänsten är nyinrättad och tanken är att Björn Gustavsson ska ägna sig både åt bihälsa och biologisk mångfald. Björn kommer att jobba med ett projekt som heter 'Mångfald på slätten' där en åtgärd för lantbrukarna är att anlägga blommande kantzoner för att gynna pollinera-re och andra nyttoinsekter.

-Det ena har med det andra att göra. Lantbruket behöver biodlarna för pollinering av deras grödor och biodlarna behöver jordbruket.

Preben Kristiansen, bihälsokonsulent på Jordbruksverket går i pension under 2020. Tanken är att Björn Gustavsson då tar över som skribent om bihälsa till Bitidningen.

Björn Gustavsson, Jordbruksverket.

-Hälsa läsarna att de gärna får ringa mig redan nu om de har några frågor om bihälsa, säger Björn Gustavsson.

MIA KARLSVÄRD

MEDLEMSFÖRMÅNER

MEDLEMSÅRET 2020

Allt detta får du som medlem

Bitidningen

Tidningen kommer direkt i din brevlåda eller som nättidning. Utgivning med 12 nummer om året

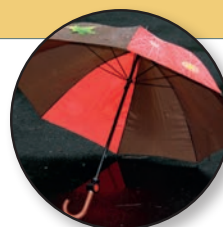
Bevakning

Bevakning av biodlingsfrågor mot organisationer och myndigheter

Föreningsgemenskap

Delta i möten, kurser & andra aktiviteter. Kontakt med andra biodlare i din biodlarförening

Försäkring

Via medlemskapet har du Olycksfalls- och ansvarsförsäkring. Läs mer på biodlarna.se

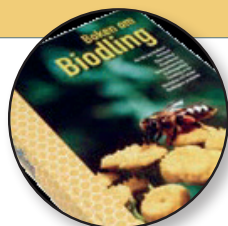
Etiketter

Tillgång till etiketter som höjer värdet på din honung med biodlarnas starka varumärke

Hjälp och råd

Hjälp och råd i biodlingsfrågor hos Biodlarna centralt eller någon distrikts-/ lokalfunktionär

Rabatter i Bibutiken

Medlemsrabatt i vår webshop - Bibutiken - där du kan köpa kurslitteratur, PR-material och informationsmaterial

Utländska tidningar

Förmånligt få möjligheten att prenumerera på ett antal utländska bitidningar

EAN-koder

Köp av egna EAN-koder via förbundet

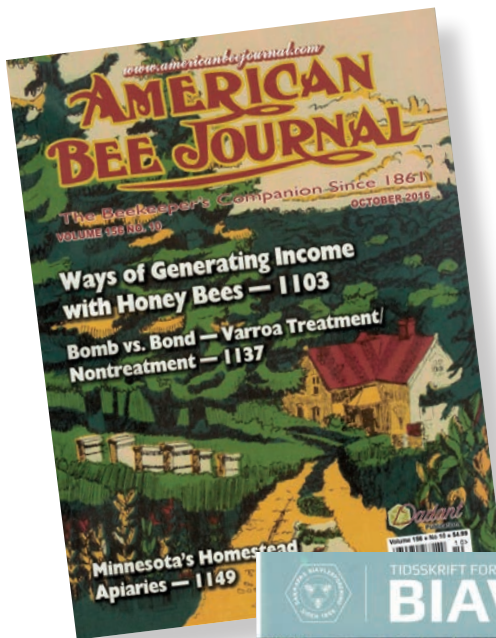

Agrolkortet

Som medlem i Biodlarna har du rätt att ansöka om Agrolkortet. Läs mer på biodlarna.se

med mera....

Läs mer på www.biodlarna.se

Medlemmar har möjlighet att prenumera till ett billigare pris på dessa tidningar.

Billigare prenumeration på bitidningar

Liksom tidigare år kan du via förbundet prenumerera på de nordiska ländernas bitidskrifter till ett lägre pris än om du prenumererar direkt från respektive organisation.

Det gör du genom att till Biodlarna betala in prenumerationsavgift enligt nedan och ange vilken eller vilka tidskrifter du önskar eller göra en beställning i vår Bibutik.

Du kan också via Biodlarna prenumerera på en amerikansk bitidning och en tysk. Betalning och information gällande din prenumeration måste vara Biodlarna tillhanda **senast den 1 december 2019**.

Dröj därför inte med att betala in den aktuella summan på pg 8685-0. På talongen anges dels önskad tidskrift, dels fullständigt namn och adress till vem tidskrifterna ska sändas.

Beställning och betalning via faktura kan göras i Bibutiken.

- Tidsskrift for Biavl, Danmark 515 SEK
- røkteren, Norge 455 SEK
- Mehiläinen, Finland 380 SEK
- American Bee Journal 860 SEK
- Deutsches Bienen Journal

Gällande den tyska tidskriften kommer

pris informeras i vår Bibutik på nätet snarast möjligt eller vid efterfrågan via mail maj-britt.jarnvall@biodlarna.se

Den amerikanska bitidskriften American Bee Journal kan man prenumerera på och bläddra i digitalt på sin dator samt ladda ner pdf-sidor från.

Man går då in på www.americanbeejournal.com och klickar sig fram till prenumeration. Man betalar sedan med hjälp av Visa eller MasterCard. Betalningen går då inte via Biodlarna.

MAJ-BRITT JÄRNVALL

STYRELSENS ROLLER

Vi har många erfarna förtroendevalda i Biodlarna. För dig som är ny med ett förtroendeuppdrag berättar vi här om de olika rollerna i en styrelse och deras uppdrag.

Dags för val i våra styrelser

Biodlarna består av enskilda medlemmar organiserade i verksamma biodlarföreningar. Föreningarna är i sin tur anslutna till biodlardistrikt. Samtliga organisationsled är var för sig juridiska personer med eget ansvar.

En styrelse leder föreningens verksamhet mellan årsmötena. Styrelsen är navet för samordning, beslut och uppföljning. Den verkställer årsmötets och beslut från föreningsmöten. Arbetar på uppdrag av medlemmarna och rapporterar tillbaka och redovisar vid årsmötena.

Styrelsen ansvarar för kallelse och handlingar till årsmötet, löpande arbetet i föreningen, ekonomi och bokföring.

Det finns ofta en roll- och arbetsfördelning inom styrelsen:

- ordförande (vice ordförande)
- kassör
- sekreterare
- ledamöter
- adjungerade

Förslag på övriga funktioner som kan utses i föreningar och distrikt:

- ombud distrikts/riksförbundsmöte
- medlemsansvarig
- utbildningsansvarig
- svärmansvarig
- webbansvarig
- administratör för medlemssystemet
- ledamöter till kommittéer

Val som är obligatoriska för distrikten och föreningarna inom Biodlarna enligt våra stadgar.

- a) **Styrelse.** Ordförande mandattid 1 år. Övriga ledamöter, jämt antal, varav hälften väljs varje år, mandattid 2 år.
- b) Revisorer, med minst en suppleant. mandattid 1 år.
- c) Valberedning mandattid 1 år.
- d) Ombud och ersättare till distriktsårsmöte respektive riksförbundsmötet enligt stadgarna.

»
STYRELSEN
ÄR NAVET

Vad är ordförandes roll?

- leder föreningens arbete
- leder styrelsens arbete
- kallar till möten
- samordnar och håller ihop föreningens olika roller
- är ansiktet utåt och representerar föreningen
- är ofta firmatecknare.

Vice ordförande tar över ordförandens arbetsuppgifter om denne inte kan närvara.

Kassör:

- sköter föreningens ekonomi, exempelvis betala räkningar, handkassan, skicka fakturor, bokföra, stämma av konton)
- sköter kontinuerligt ekonomi-rapportering till styrelsen
- leder budgetarbetet
- ansvarar för årsredovisning och bokslut samt kontakt med revisorer
- sköter deklarationer (om det förekommer) och kontakter med Skatteverket
- ansvarar för kontakter med bank
- sköter ansökningar och redovisning av extern finansiering t.ex. från kommun eller projekt (tillsammans med projektansvarige)
- är ofta firmatecknare.

Notera att kassören sköter ovanstående uppgifter men att hela styrelsen är ansvarig för ekonomin.

Vad gör sekreteraren?

- för protokoll på styrelsens möten
- ansvarar för att protokollen blir justerade och arkiverade
- ser till att styrelsen, revisorer, valberedning och eventuellt medlemmar får tillgång till justerade protokoll
- skriver ofta verksamhetsplan och verksamhetsberättelse
- kan ansvara för information till medlemmarna om det inte finns en särskild informationsansvarig.

För vilka skriver vi protokollen?

I första hand är protokoll till för styrelsen, för att komma ihåg beslut och diskussioner. Protokollen är också till för revisorerna som ska granska verksamheten och ekonomin, valberedningen som ska förbereda valen

Nu börjar det bli hög tid för val i våra styrelser.

till årsmötet, banken och eventuella myndigheter som ska kunna utläsa vem/vilka som är firmatecknare och har rätt att teckna bank och avtal i föreningens namn samt eftervärlden som ska kunna följa arbetet och berätta om det i framtiden.

Möjligheten finns att låta medlemmarna läsa protokoll, beroende på hur transparenta ni vill/kan vara. Alternativet är att skriva protokollsutdrag eller mötesreferat som ska läggas på webbsidan eller i sociala medier så att engagerade och intresserade medlemmar kan ta del av styrelsens arbete.

Adjungerad till styrelsen

Styrelsen kan välja att adjungera personer till styrelsen, som exempelvis personer som är sakkunniga i en särskild fråga. En person kan vara adjungerad till ett särskilt möte eller via årsmötet bli adjungerad för hela året. De som adjung-

eras till styrelsen har yttrande- och förslagsrätt men inte rösträtt.

Valberedningen

Valberedningens uppgift är att förbereda valen till årsmötet. Valberedningens förslag bifogas kallelsen till årsmötet. Valberedningen väljs på årsmötet och ska agera självständigt.

Fakta: Studieförbundet Vuxenskolan och Biodlarna.

*Mer information hittar du på :
<https://www.biodlarna.se/medlemsservice/stadgar-och-styrande-dokument/>*

<https://www.sv.se/foreningsutveckling/foreningsboxen/styrelsens-roller/>

**ANETTE IREBRO
MIA KARLSVÄRD**

Bivax - så här går det till

Bina producerar vaxet själva i körtlar på undersidan av bakkroppen. De kan klämma ur sig åtta vaxfjäll på en dag. Det går åt cirka två miljoner vaxfjäll till ett kilo bivax.

Foto: Apinordica

Bina producerar vax i fyra par vaxkörtlar som sitter på undersidan av bakkroppen.

När vaxet kommer ut är det flytande men stelnar snabbt till vita fjäll när det kyls ner. Bina tar vaxfjällen i munnen och tuggar på dem så att de ska bli mjuka och

hanterbara. Då blandas ofta lite pollen och propolis in i vaxet så att det blir gult till färgen. Ett arbetsbi kan producera upp till åtta fjäll på

en dag och produktionen styrs av tillgång och efterfrågan.

Råmaterialet till bivax är kolhydrater som bina får i sig via honungen. För att

producera ett kilo vax går det åt ungefär åtta kilo honung. Den största mängden vax produceras under bisamhällets tillväxtperiod, som i Sverige äger rum från april till slutet av juni. Man uppskattar att ett bisamhälle tillverkar mellan ett och två kilo nytt bivax per år. För att täcka ett kilo mogen honung i vaxkakan går det åt ungefär 55 gram bivax. Täckvaxet behövs för att honungen ska kunna lagras en längre tid utan att jäsa.

Rent bivax är en bristvara idag, i hela världen. Många läkemedel mot varroakvalster är fettlösliga vilket innebär att de lagras i bivaxet. Vax med läkemedel i är olämpligt för tillverkning av naturkosmetika och det går inte att avlägsna läkemedelsresterna från vaxet. Det bästa sättet att behålla sitt vax rent är att undvika att använda fettlösliga läkemedel och istället använda organiska syror som mjölksyra, oxalsyra eller myrsyra för varroabekämpning. Det

kan också vara en fördel att behålla sitt eget, rena vax i ett eget kretslopp där det inte kommer i kontakt med andras eventuellt förorenade vax. Antingen får man rena sitt vax själv eller göra upp med den som ska smälta om vaxet att de ska särbehandla ditt vax.

I biodlingen byter man regelbundet ut gamla vaxkakor. De vaxkakor som har använts till yngelrum blir med tiden mörkare i färgen när rester från pupporna samlas i cellerna. En gammal vaxkaka från yngelrummet innehåller mer protein och mindre vax vilket gör den attraktiv för vaxmott.

Gamla vaxkakor görs rent från pupprester och andra orenheter genom att smältas och silas. Som biodlare kan man antingen ta hand om rengöringen av sitt bivax själv eller lämna in det till en biredskapshandlare för omsmältning och rengöring.

LOTTA FABRICIUS KRISTIANSEN

”
Bina
producerar
inte vax i
onödan.

VAXBYGGET

Vaxbygget i bisamhället stimuleras av:

- Nektarflödet; gott om nektar kräver lagringsutrymme i bisamhället.
- Yngelproduktionen; intensiv äggläggning kräver mer vaxcellsutrymme.
- Närvaro av en drottning; endast ett bisamhälle med en drottning bygger vaxkakor
- Temperaturen; dagstemperaturer över 15 grader påverkar vaxbygget positivt.
- God tillgång på pollen; bina behöver pollen som proteinkälla för att bisamhället ska kunna öka i styrka.

HUR DU BEHÅLLER KVALITÉN

Så här behåller du en god kvalitet på ditt vax vid ursmältningen:

- Vaxet blir mörkt till färgen om det hettas upp till för höga temperaturer och under lång tid (100 grader i 24 timmar).
- Värm inte vaxet i behållare av järn, mässing eller koppar, det ger missfärgning. Behållare i aluminium eller med blyinfattningar kan ge rester i vaxet. Använd behållare av plast eller rostfritt stål.
- Vaxet kan få en felaktig doft om det innehåller jäst honung vid ursmältningen. Se till att slunga honungen först.
- Vax kan ta upp en del vatten. Hetta upp vaxet till 105 grader för att bli av med vattnet. När det slutat komma upp bubblor är vattnet borta.
- Bivax har en väldigt lång hållbarhet eftersom det inte reagerar med syror eller med luft. Det förvaras bäst i ett torrt, mörkt och svalt utrymme.

CHOKLADCERAT Ger ca 8 x 4,5 ml

20 ml olja, ex mandel, raps eller oliv
11 g bivax
5 g choklad eller kakaomassa
2 g kakaosmör med doft
Ev. 5 droppar chokladarom

1. Smält alla ingredienser (utom chokladarom) i en liten glasbägare i vattenbad.
2. Skruva ned alla cerathylsorna till botten. Fäst ihop dem med en gummisnodd så står de stadigare.
3. När allt är helt smält, tag bägaren ur vattenbadet.
4. Rör om med en liten sked och tillsätt ev. arom.
5. Häll upp på cerathylsor. Låt hylsorna svalna innan du sätter på locket.

ATT DISKA SALV- OCH CERATRED- SKAPEN

1. Torka av alla redskap noga med hushållspapper.
2. Gnid in redskapen med diskmedel.
3. Torka av med hushållspapper.
4. Diska i hett vatten.

BIVAXSALVA Ger 360 ml salva

67 g bivax
3 dl kallpressad rapsolja
3 msk honung

1. Riv bivaxet fint i en bunke.
2. Ställ bunken i ett varmvattenbad på spisen och låt bivaxet smälta helt.
3. Tillsätt rapsolja.
4. Låt alltsammans smälta helt.
5. Lyft bunken ur badet och rör med en visp tills salvan börjar stelna. Det kan ta ganska lång tid, men rörningen är en del av processen. Om salvan inte rörs ordentligt

blir den för hård. Kallt vattenbad är ingen bra idé eftersom det får salvan att stelna ojämnt. Elvisp är inte heller ett alternativ, för då vispar du in luft i salvan och den får sämre hållbarhet.

6. Häll upp på burkar. Här kan en plaststrut vara till stor hjälp för att slippa kladd och salva som hamnar utanför burken.

TEXT OCH FOTO: ALEXANDRA DE PAOLI

Bivax - ett mångsidigt

Bina producerar bivax för att bygga celler till mat och yngel, men vaxet har många användningsområden även utanför kupan.

Binas vackert konstruerade

hexagoner (sexkanter) är både ett starkt och smidigt byggnadsverk såväl som ett briljant sätt att bygga compact living. Med de sexkantiga cellerna använder de utrymmet maximalt och det går åt minimalt med vax, dessutom är hexagonen en väldigt hållfast struktur som gör vaxkakorna bärkraftiga nog att klara vikten av honungen.

Vi har använt bivax i tusentals år i beredningen av läkemedel och hudvårdsprodukter, i hantverk och konst, och under Antiken för att mumifiera de döda. Idag används förmodligen största delen av det bivax som produceras till vaxmellanväggar och resten går till läkemedel, kosmetika, ljus och livsmedel.

I kosmetika ingår bivax ofta som konsistensgivare men vaxet har även fina terapeutiska egenskaper. Det absorberas inte av huden utan lägger sig utanpå i ett skyddande lager som gör att fukten inne i huden eller läpparna

inte avdunstar. Bivaxprodukter är därför extra bra när man har torr hud, när man vistas länge ute i torr vinterluft, när man reser långt eller arbetar i en miljö med luftkonditionering som sänker luftfuktigheten.

En bivaxsalva tar tid på sig att gå in i huden, därför passar den bra att använda till fotmassage, bivax har dessutom väldigt bra effekt på hälsprickor. Rent allmänt är bivax bra vid torr hud, hudsprickor, torrfläckar och brännskador. Torra och fnasiga armbågar brukar bli mycket bättre efter en behandling med bivaxsalva och

BIVAX FINNS I

Hudvårdsprodukter

Krämer, tvålar, salvor, läppbalsam, läppstift, mascara, hårprodukter, skäggprodukter, hårborttagningsprodukter
I hudvårdsprodukter heter bivax cera flava (gult bivax) eller cera alba (vitt bivax)

Städsåp

Skoputs, möbelpolish, möbelvax, impregneringsmedel för kläder

Livsmedel

Glansmedel för frukt, ytbehandling för choklad, konsistensgivare till smågodis

Som livsmedelstillsats heter bivax E901

LÄDERSMÖRJNING

För vandringskängor och lädermöbler. Gör torrt läder mjukt igen och gör kängor vattentäta.

- 20 g bivax
- 20 g ullfett
- 40 g ricinolja
- 40 g mandelolja

1. Smält ihop alla fetterna
2. Rör om tills fettets stelnat och håll upp i vacker plåtask

Gnid in fettets och låt det sitta dra in en stund. Putsa sedan bort överflödigt fett med en ren mjuk trasa. Observera att det här läderfettet kan göra läder mörkare i färgen. Det är alltid bäst att testa på ett ställe som inte syns så bra innan man gnider in en hel känga eller fätölj.

SÅ HÄR RENAR DU VAXET

1. Smält vaxet i ett vattenbad.
2. Skräpet sjunker till botten och den skräpiga biten av vaxklumpen kan skäras bort.
3. Lägg vaxet i en nylonstrumpa och smält det i ett vattenbad igen. Då rinner det smälta vaxet ut från strumpan och skräpet blir kvar inne i strumpan.
4. Nu kan vaxet pressas eller valsas till mellanväggar, eller hållas upp i lagom stora formar för kosmetikatillverkning.

byggmaterial

trädgårds- eller mekanikerhänder blir som nya. Bivaxsalva har också visat sig kunna lindra eksem och psoriasis och kan ge skön lindring till spädbarn med blöjekslem. Inom veterinärmedicinen används bivax till brännskador och spruckna eller såriga tassar.

Man har sett i flera studier att effekten ökar synergistiskt om man blandar bivaxet med lika volymdelar olivolja och honung (i vikt blir det 50% honung, 29% olivolja och 21% bivax). De olika råvarorna är läkande var för sig men tillsammans får de ännu bättre effekt.

Att bivaxet är rent betyder olika saker beroende på vad det ska användas till. För en biodlare som ska använda täckvax till nya vaxmellanväggar betyder rent bivax att det inte innehåller rests substanser av bekämpningsmedel eller läkemedel men det gör inte så mycket om det finns små delar av puppor, ben eller vingar i vaxet. Men om vaxet ska användas till läkemedel eller kosmetika måste det vara helt fritt från både läkemedel, bekämpningsmedel och främmande partiklar. Det går förstås inte att sälja en ansiktskräm eller en tablett med delar av döda bin i.

På världsmarknaden delas bivaxet in i olika kvalitetskategorier beroende på hur rent det är från rests substanser och partiklar. Det finaste vaxet går till läkemedel och kosmetika medan sämre vax kan användas till ljus, skoputs och möbelpolish. Det bruna vaxet från yngelramarna kan användas till skoputs för mörka skor eller i järnsmide. Idag råder brist på bivax på världsmarknaden. Vissa fuskar och blandar ut bivaxet med paraffin eller stearin, men det är relativt lätt att upptäcka om man lämnar in vaxet för analys.

HÖST OCH HALLOWEEN

Äppelkaka med honung a la halloween

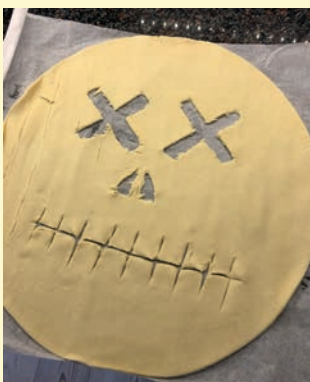
Ingredienser

2 paket kyld rund pajdeg
alternativt smördeg
4-5 äpplen
4 msk honung
2 tsk kanel
75 g smör

Gör så här:

Tina eventuellt pajdegen om du köpt fryst. Sätt ugnen på 200 grader. Skala, kärna ur och klyfta äpplena. Smält smöret i en kastrull. Tillsätt sedan honungen så att den smälter. Lägg sedan i äpplena i kastrullen och rör om i några minuter och tillsätt kanel.

Smöra botten på en pajform. Täck sedan botten i pajformen med en pajdeg. Bred ut äppelblandningen över pajdegen. I den andra pajdegen skär du ut ögon, näsa mun. Placera utskurna pajdegen över äppelblandningen i pajformen. Bra om man är två, det var lite trixigt. Grädda äppelpajen i 30 minuter i mitten av ugnen. Lägg över smörpapper om du ser att pajen får för mycket färg. Ta ut äppelpajen och låt den svalna något. Servera med vaniljsås,

Busenkel meny lagom till halloween.

Färsfylld paprika med myntayoghurt

Ingredienser

Köttfärsås alternativt vegetarisk variant
Spaghetti
Orange paprika

Gör så här:

Gör din favoritpastasås blanda den sedan med kokt spaghetti. Sätt ugnen på 200 grader. Skölj paprikorna och skär av ett tunt lock, som sparas. Kärna ur paprikorna och förväll dem i ca 3 minuter i lättsaltat vatten. Smörj en ugnssäker form.

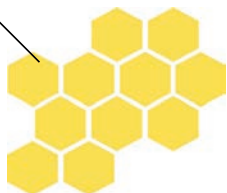
Skär ut ögon näsa mun i paprikorna. Ställ de urkärnade paprikorna i formen, fyll med blandningen och sätt tillbaka locken. Baka i 30-40 minuter i ugnen.

Ingredienser myntayoghurt:

1 liter Turkisk yoghurt
1 knippe mynta
3 lime, rivet skal
1 msk honung
2 krm nymald svartpeppar

Finhacka myntan. Rör ihop med övriga ingredienser. Låt stå kallt ett par timmar innan servering.

MIA KARLSVÄRD

Honungsbedömningskort

Utg 2019-08-08

Ifylles av biodlaren inför bedömningen					
Gulmarkerat överförs från honungsbedömningsprotokoll		Medlemsnummer: _____			
Bedömningskortet lämnas till biodlaren efter bedömningen. Sammanställning av alla bedömningar görs av föreningen i ett honungsbedömningsprotokoll som skickas till Biodlarnas expedition.		Namn: _____			
För användning av SBR Biodlarnas etikett krävs genomförd och uppvisad Bihusesyn samt förpackningsmaterial godkänt enligt gällande lagstiftning.				Nej	Ja
		Genomförd och uppvisad Bihusesyn			
		Förpackningsmaterial godkänt enligt gällande lagstiftning			
Kortet ska bifogas den burk som lämnas till lokalföreningen för den årliga honungsbedömningen. Kortet och ett frankerat kuvert med eget namn och adress, läggs i ett anonymt kuvert tillsammans med honungsburken och lämnas till lokalföreningen.					
Egenskaper	Värdering	Antal	Avdragsvärde	Avdrag	Noteringar (varje poängavdrag ska kommenteras)
Renhet	Inga partiklar		0		
	Partikel < 0,5 mm		1/partikel		
	Partikel >0,5<1 mm		4/partikel		
	Partikel > 1 mm		Underkänd		
Konsistens	Slät		0		
	Märkbart kornig		2		
	Sandig		4		
	Grusig		6		
Lukt och smak	Bra		0		
	Knappt märkbart främmande inslag		1		
	Tydligt främmande inslag		2		
	Obehagligt inslag		Underkänd		
Färg	För honung normal färg		0		
	Ojämn färg		1		
	För honung främmande färg		Underkänd		
Vattenhaltskontroll med refraktometer	Vattenhalt högst 20%	%	0		
	Vattenhalt över 20%	%	Underkänd		
		Summa avdrag			

Maximala poängtalet 25 reduceras med summa avdrag. Bedömningspoängen ska vara 16 poäng eller högre för godkänt honungsprov.

25 - summa avdrag = _____ Bedömningspoäng

_____
Underkänt honungsprov

_____
Godkänt honungsprov, SBR-etiketten får användas

_____
Ort

_____
Ar-månad-dag

_____
Honungsbedömningskommitténs ordförande

Renhet

Avdragsvärde 1 ges för varje upptäckt partikell med storleken upp till 0,5 mm.

Avdragsvärde 4 ges för varje upptäckt partikel med storleken över 0,5 mm och upp till 1 mm.

Underkänt honungsprov ges vid upptäckt av partiklar större än 1 mm.

Konsistens

Avdragsvärde 2 ges då honungens kristaller är så stora att de är märkbara dock utan att den kan betecknas sandig.

Avdragsvärde 4 ges då honungens kristaller är så stora att den känns sandig och är så hård att den inte kan beskrivas som hanterbar.

Avdragsvärde 6 ges då honungens kristaller är så stora så att den känns grusig.

Nyslungad honung och ljunghonung som inte kan bedömas eller belastas med feltal enligt ovan får endast saluföras med SBR-etikett om tilläggsetikett (nyslungad eller ljunghonung) används och att biodlaren fått tidigare honungsprov godkända enligt reglementet. Vid honungsbedömningen skall avdragsvärdet för konsistens **inte** räknas med i summa avdrag.

Lukt och smak

Avdragsvärde 1 ges om honungens lukt och smak har ett knappt främmande inslag som dock ej får göra ett obehagligt inslag.

Avdragsvärde 2 ges om honungens lukt och smak har ett tydligt främmande inslag som dock ej får göra ett obehagligt inslag.

Obehagligt inslag av lukt och smak på honungen innebär ett underkännande.

Färg

Avdragsvärde 1 ges om provet har blekts på burkens ena sida.

Underkännande ges om honungen har en för honungen främmande färg.

Vattenhalt

Vattenhalten för alla honungstyper och blandningar får vara högst 20 % undantaget ren ljunghonung som får innehålla en vattenhalt högst 23 %.

BIODLING I LAPPLAND

Åsele är den sydligaste kommunen i Lappland och här finns också goda förutsättningar för biodling. Än har inte varroa kommit hit men istället är det ett betydligt större djur som biodlare kan få problem med.

Rallarros/mjölkkört är en av de viktigaste växterna vid huvuddraget i Lappland.

Fyra kupor som en björn förstört vid en bigård i Älgsjö/Åsele.
Foto: Sture Gustafsson.

Bekymmer med björnen

TEXT OCH FOTO: ÖRJAN HOLMBERG

Solveig Ohlsson skaffade bin för fem år sedan efter att ha gått en kurs ordnad av Åsele biodlarförening. Men redan första våren fick hon besök av en björn som envist ville komma åt hennes bin.

Vid valborgsmäss kom björnen och välte den kupa som hon hade placerad vid familjens fritidshus. Samhället gick först att rädda men redan efter två dygn var björnen tillbaka och totalförstörde kupan. Solveig samlade resterna i en redskapsbod men det blev bara värre. Björnen började visa sig på gården regelbundet och rev upp ett stort hål i väggen på boden för att komma åt det sista av vaxkakorna.

Länsstyrelsen beslutade om skyddsjakt men det är inte helt lätt att organisera

en sådan utanför ordinarie jakttid. En rörelsesensor med ljudsignal visade sig vara helt verkningslös. Det var först när maken Stefan satte upp elstängsel som björnen blev skrämmd. Paret fick se när nallen satte nosen mot elstängslet.

Det blev en kraftig reaktion och björnen rusade iväg bort mot skogen. Efter det har den björnen inte setts mera men det finns andra biodlare i föreningen som också haft bekymmer med björnar.

Åsele biodlarförening med 25 medlemmar är den enda biodlarföreningen i Västerbottens inland. Ordföranden Sture Gustafsson berättar att den senaste kursen samlade 11 deltagare. – Intresset är särskilt stort i grannkommunen Vilhelmina och det blir

spännande att följa upp hur det går att bedriva biodling i fjällnära bygder, säger Sture Gustafsson.

Största bekymret för nya biodlare i Västerbotten är att få tag på bisamhällen. Eftersom det inte går att flytta samhällen från varroasmittade områden måste Västerbotten vara självförsörjande med avläggare. I länets kustkommuner finns det betydligt fler biodlare än i inlandet men även vid kusten är efterfrågan på avläggare större än tillgången.

Christine Svensson är föreningens bitillsyningsman sedan tre år. – Det är den bästa kurs jag gått, säger hon. Nu har jag fått mer blodad tand för biodling än någonsin trots att jag haft bin i 30 år, berättar Christine. Hon vurmar

Solveig Ohlsson vid det hål som björnen rev upp i redskapsboden.

verkligen för bihälsa men är besviken på att Jordbruksverket ändrat reglerna och i hennes tycke har man givit upp ansträngningarna att hejda spridningen av varroa.

– Om vi nu är nästan den enda del av Sverige som är fri från varroakvalster, ska vi inte vara rädda om det? undrar Christine Svensson.

Hon är inne på att föreningen ska försöka få varje biodlare i området att själva regelbundet kontrollera och upptäcka varroaförekomst.

Christine Svensson bedriver sin biodling i byn Skog väster om Vilhelmina. Byn ligger 400 m ö h helt nära Blaikfjällets naturreservat.

Det har inte varit helt lätt att klara

övervintringen alla år men de krainerbin hon har nu fungerar bäst hittills.

Det fanns biodlare i Vilhelmina på 40-talet men när Christine Svensson började på 80-talet var hon enda biodlaren på orten.

– Jag hörde ett radioprogram om biodling och inspirerades att skaffa bin, berättar Christine.

Hon fick kontakt med en biodlare i Hörnefors vid kusten som hon fick köpa samhällen av och som också blev hennes mentor för någon kurs fanns det inte möjlighet att ordna i Vilhelmina då.

Honungsskörden i inlandet kan variera mycket beroende på hur sommaren har

varit. Förra året när det var dåligt söderut fick Västerbottens biodlare fina skördar men i år är det halvdant med honung. Många biodlare i norr upplevde en bra start i maj, sedan blev det en hel del svärmar under försommaren som avlöstes av flera kalla veckor.

Under huvuddraget kring månads-skiftet juli – augusti blev det varmt igen men väldigt torrt i markerna när bina till sist fick möjlighet att skapa sina honungsförråd. Men för framtiden har det varit ett bra år för biodlingen i södra Lappland.

– Nu är det fart på intresset och vi har flera nya biodlare som har börjat i år, berättar Christine Svensson.

Under perioden 6 –14 september var jag i Kanada för att delta i COLOSS-konferens och Apimondia-kongress som båda ägde rum i Montreal. Denna artikel handlar om några av de ämnen som avhandlades och diskuterades under dagarna där. Mer kommer i en senare artikel.

Biodling tillsammans inom jordbruket

Den 46:e Apimondia-kongressen ägde rum 8–12 september i Palais des congrès de Montréal, som ligger i centrum av staden.

Enligt information på Apimondias webbplats (www.apimondia.com) var det cirka 5500 deltagare från 134 länder på kongressen, och det hölls mer än 320 föredrag. Förutom föredrag, rundabordssamtal och workshoppar redovisades resultat från forskning och utvecklingsarbete genom fler än 300 postrar. Det var mer än 200 utställare i utställningshallen och det delades ut mer än 140 medaljer till vinnare i de olika tävlingskategorierna.

Mottot för kongressen var ”Beekeeping together within agriculture” (”Biodling tillsammans inom jordbruket”). Bland ämnena på programmet kan nämnas följande: framstegen inom genomik (studiet av organismers kompletta uppsättning av DNA-sekvenser) tillämpad på forskning om bin, avel för resistens mot kvalster och olika sjukdomar, pesticiders effekt på bin, behandlingsfri biodling, bevarande av pollinatörer, detektion och förebyggande av honungsförfalskning och medborgarforskning och bin. Dokument med sammanfattning av föredragen och postarna kan laddas ned från denna länk: <https://www.apimondia2019.com/program/abstract-book/>

Honung är tyvärr ett av de tio mest förfalskade livsmedlen i världen, och de olika sätten att förfalska produkten på har under de senare åren blivit allt mer avancerade. I januari i år tog Apimondia därför fram ett dokument i vilket organisationen gett uttryck för dess hållning kring honungskvalitet. Dessutom hade Apimondias exekutivkommitté beslutat att skicka alla bidrag, som lämnats in till de olika kategorierna inom honungstävlingen på kongressen, till ackrediterade laboratorier. Där analyserades de avseende renhet, kontaminering med rester av läkemedel och några övriga kvalitetsparametrar. Resultaten av laboratorietesterna innebar att nästan hälften av bidragen togs bort från tävlingen. Detta visar att det finns mycket arbete att göra kring förbättring av honungskvalitet. Resultaten återspeglar också att det på en del ställen finns ökade utmaningar för biodlare att bibehålla sina bisamhällens hälsa, som i sin tur kan öka risken för oavsiktlig kontaminering av deras produkter genom användning av läkemedel.

Apimondias dokument om honung kan laddas ned från denna länk: www.apimondia.com/docs/apimondia_statement_on_honey_fraud.pdf

Många av föredragen på kongressen handlade om bihälsa, flera av dem gick parallellt så det var inte möjligt för mig att lyssna på dem alla. Men jag försökte lyssna på så många som möjligt, och framförallt på dem där nyare resultat redovisades. Dessutom lyssnade jag på de fyra huvudföredragen, ett sådant inledde varje dag från måndag till torsdag. Här är ett litet axplock av intryck från några av de föredrag jag lyssnade på och postrar jag läste.

I ett föredrag med rubriken "Worldwide Perspective of Honey Bee Health" gav Dr. Peter Rosenkranz, som är forskare vid biforskningsinstitutet i Hohenheim, Tyskland, en tydlig översikt över och en beskrivning av de hot som direkt eller indirekt påverkar honungsbinas hälsa. De hot han nämnde är följande: Sjukdomar och parasiter, globalisering, som innebär spridning av invasiva främmande skadegörare, okritisk (urskillningslös) användning av pesticider, dålig biskötsel

Bild från utställningen av bidrag som lämnats in för att delta i tävlingen om den bästa honungen på Apimondia-kongressen. Många av de inlämnade bidragen togs bort från tävlingen på grund av att de av olika anledningar inte uppfyllde kvalitetskraven på honung. För mer information om detta, se <https://www.mynewsdesk.com/se/svenska-bin/pressreleases/omfattande-fusk-medhonung-avsloejat-i-international-taevling-2921645>. Foto: Preben Kristiansen

(inklusive användning av läkemedel) och fragmentering av landskapet/monokulturer. Rosenkranz talade om de skador som användning av växtskyddsmedel kan orsaka såväl honungsbin som andra pollinatörer. Självklart påverkas dessa negativt av pesticiderna, men han sade också att de negativa effekterna ofta har överdrivits i media. I samband med att han talade om växtskyddsmedel och även den negativa påverkan som monokulturer och det fragmenterade landskap innebär för insekterna, sade han också att om vi ska komma fram till en hållbar lösning kring dessa problem är det viktigt att samarbete med de som håller på med jordbruk.

I många länder pågår det diskussioner (ibland väldigt kraftiga) angående konflikten mellan honungsbin och vilda bin, och det pågår även diskussioner om huruvida honungsbin ska betraktas som "vilda" eller som husdjur. Rosenkranz avslutade sitt föredrag med några personliga kommentarer kring det senare. Enligt honom innebär och fodrar biodling skötsel av bisamhällena. En biodlare sysslar med ett husdjur och

måste ta ansvar för binas hälsa. Detta ansvar innebär som ett minimum att biodlaren ger foder till bisamhällena när det är nödvändigt och att hon/han behandlar mot dödliga sjukdomar/parasiter.

Det var många föredrag om avel för motståndskraft (resistens/tolerans) mot varroa, och en del som handlade om biskötsel utan behandling mot kvalstren. Ett av dessa föredrag, med rubriken "Darwinian beekeeping", hölls av Tom Seeley, forskare vid Cornell University i USA. Darwinistisk biodling innebär ett evolutionärt förhållningssätt där man strävar efter att sköta bisamhällen på ett sätt som är så nära de förhållanden som "vilda" honungsbisamhällen lever under. Vilka dessa förhållanden är grundar Seeley på de studier han genomfört på honungsbisamhällen i ett skogsområde som tillhör Cornell University. Tidigt i föredraget slog Seeley fast att den typ av biodling som han kallar Darwinistisk (eller apicentrisk) biodling inte lämpar sig för kommersiell biodling eller för biodling i städer och andra områden med många bisamhällen, utan det är en möjlig biodling för småskaliga biodlare

som har sina bin på landet (glest mellan bisamhällen) och som är nöjda med låga honungsskördar. Det var ett intressant föredrag, och även om det för många biodlare inte är möjligt att bedriva den typ av biodling som Seeley beskrev, kan en del av det nämnda tillämpas även i ”vanlig/traditionell” biodling.

Orsaken till att biodling som Seeley beskrev inte går att tillämpa i områden med ett stort antal bisamhällen är framförallt varroa. Många bisamhällen inom ett område innebär ett högt tryck av varroa (eftersom inte alla samhällein behandlas på adekvat sätt) och det blir därför svårt att hålla kvaliteten utan åtgärder/behandling mot dem. Fram tills att det finns varroatoleranta/-resistenta bisamhällen måste många av oss tillämpa åtgärder för att bekämpa varroa. Men som fler av föredragshållarna på Apimondia också nämnde är det viktigt att hålla koll på angreppsgraden, att behandla endast när det är nödvändigt och att följa instruktionerna för de olika medel/preparat och metoder.

I såväl föredrag som på postrar redovisades försök med olika substanser för bekämpning av varroa. Förutom litiumklorid, som det genomförts försök med vid universitetet i Hohenheim, finns det för närvarande få (om några) nya substanser mot kvalstren, utan det handlar om att testa och förbättra applikationsmetoderna för de olika

kända substanserna. Jag kommer i en senare artikel att beskriva en del av det arbete som pågår inom det området.

Försök, bland annat här i Sverige, har visat att det går att få bra behandlingseffekt med den så kallade spärboxmetoden, och om den kompletteras med drönaryngelbortskärning är det möjligt att hålla varroakvalstren utan användning av kemiska ämnen. Nackdelen med spärboxmetoden är bland annat att den är tidskrävande. Det tyska företaget Karl Jenter presenterade en produkt med namnet ”Jenter VarroaSTOP”, som är en sorts kombination av en spärbox och den typ av drottningbur, som en del biodlare i bland annat Italien och Tyskland använder för att göra samhällein yngelfria så att behandling med t.ex. oxalsyra kan göras effektiv. Information om ”Jenter VarroaSTOP” finns på denna länk: <https://www.karl-jenter.eu/produktbeschreibung-varroastop>. Jag tycker det vore intressant att genomföra försök med den här i Sverige.

Den 15:e COLOSS-konferensen ägde rum även den i Montreal och strax innan Apimondia-kongressen. Vi var fler än 150 deltagare från nästan 40 olika länder. Själva årsmötet omfattade redovisning av de olika arbetsgruppernas aktiviteter under senaste året, redovisning av räkenskaperna och beslut om budget, genomgång av planerade aktiviteter

och val till den exekutiva kommittén, som är det styrande organ för COLOSS. Exekutivkommittén består av 15 ledamöter och ordinarie val hålls vart tredje år. Jag har varit ledamot sedan 2015, men har valt att inte ställa upp för omval eftersom jag snart går i pension. Sverige (de nordiska-baltiska länderna) har dock kvar en representant i kommittén genom att Lotta Fabricius Kristiansen valdes in som en av de 15 ledamöterna bland de 35 kandidater som ställde upp i valet.

Förutom årsmöte och föredrag om The Bee Informed Partnership (beeinformed.org) genomförde de olika arbetsgrupperna workshopar där resultat från försök och undersökningar redovisades och diskuterades. Jag deltog i två av workshopparna, den ena i gruppen som arbetar med undersökningar kring förluster (Colony losses monitoring), den andra i gruppen som arbetar med frågor kring förmedling av forskningsresultat mm (B-RAP, Bridging Bee Research and Practice). I B-RAP workshoppen deltog bland annat några amerikanska biinspektörer och personal från de så kallade Tech Transfer Teams i USA och Kanada. I USA är Tech Transfer Teams en organisation som byggs upp inom the Bee Informed Partnership. Det är team som består av välutbildade biodlare som erbjuder undersökning och provtagning av bisamhällen hos stora kommersiella biodlingar och drottningproducenter. De uppgifter som samlas in utgör tillsammans med analysresultat mm ett bra underlag för biodlarna att fatta beslut om skötsel och behandling. Data från enkätundersökningarna angående förluster i USA visar att de biodlare som anlitar tjänster från personal från ett Tech Transfer Team har väsentligt lägre förluster än de biodlare som inte gör det. Förutom mycket givande diskussioner under B-RAP workshoppen deltog jag (tillsammans med Eva Forsgren och Lotta Fabricius Kristiansen) i en workshop anordnad av en grupp av amerikanska och kanadensiska biinspektörer. Dessa workshoppar gav bra inspiration till det arbete som pågår kring utveckling av en rådgivningsorganisation i Sverige.

PREBEN KRISTIANSEN,
Bihälsokonsulent

Honungstånd på Marché Jean Tallon (en stor marknad liknande Bondens marknad) i stadsdelen Petite Italie/Little Italy i Montreal. Det fanns många olika sorters honung, alla från provinsen Quebec, samt olika andra produkter från bikupan.
Foto: Preben Kristiansen

Vi är ansvarsfulla biodlare

Honungsbin konkurrerar inte ut vilda bin.

Jag ser att all massmedial uppmärksamhet runt honungsbin väcker funderingar och oro över vildbinas viktiga existens. Diverse inlägg kan från vår sida upplevas som att "slå in öppna dörrar" och ge en något ofullständig bild av Sveriges biodlares kunskap och insikt vad gäller insekter och miljöfrågor.

MONICA SELLING
ordförande Biodlarna
monica.selling@biodlarna.se

Vi är idag 15 000 biodlare i Sverige och det stora intresset för biodling verkar hålla i sig. Tillsammans med Studieförbundet Vuxenskolan hålls en mängd kurser över hela landet. Vad som är viktigt att säga är att vi har varit ett antal tusen fler biodlare under 1900-talet än vad vi är idag.

Honungsbin konkurrerar inte ut vilda bin med ett undantag när och det gäller de stora odlingslandskapen med en endaste gröda och sedan ingenting mer. Där får vi vara varsamma med antalet bisamhällen som sätts ut. Även detta går att komma runt med kantzoner och öar av fler blommande växter över säsongen. Det pågår flera projekt/initiativ till gagn för alla "tama" och vilda bin och pollinerare.

Sveriges Biodlares Riksförbund har i sitt överklagande av Kemikalieinspektionens nöddispens till landets betodlare klart visat att vi tar ansvar för miljön i dess helhet. En miljö som vi vill ska gynna alla insekter. Många biodlare har en stor och djup kunskap i miljöfrågor och genom vår tidning, Bitidningen, försöker vi idag bredda och fördjupa denna kunskap hos alla medlemmar. Vi följer forskningen och vi speglar tillståndet på miljöfronten, inte minst genom att delta i det internationella miljöarbetet i EU och organisationen BeeLife. Ju fler som engagerar sig, utifrån sin förmåga, och på olika sätt bidrar till att "öppna ögonen" på arbetskamrater, vänner och bekanta desto bättre för vår livsmiljö, för våra barn och barnbarn.

Icke desto mindre förekommer det från tid till annan grava missuppfattningar varav en återges i en artikel i tidningen The Irish Times. Jag tänker inte återge artikeln utan enbart referera till den, i mitt tycke, mycket tänkvärda rubriken. "Keeping hives to save bees is like keeping chickens to save birds"

För ett tag sedan hölls den uppmärksammade Apimondiakongressen i Montreal, Kanada. Där utses världens bästa honung. Av samtliga inlämnade prover från hela världen godkändes drygt hälften. Resten var förfalskningar. Sockerlag eller kontaminerade av antibiotika. I januari 2018 kom det första uttalandet från Apimondia om honungsförfalskningen och i januari i år det andra, ett tiosidigt dokument. Uttalandet redogör för Apimondias uppfattning vad gäller honungens renhet, autenticitet och de bäst tillgängliga metoderna för att upptäcka förfalskningar. Det vänder sig till alla som är inblandade/ansvariga för delar av handeln med honung. Det är så sorgligt att denna naturens finaste produkt ska förfalskas så grovt. Förfalskarna ligger tyvärr alltid steget före så det krävs krafttag. I sitt slutanförande säger Peter Kozmus, vice ordf i Apimondia att visionen är en så naturlig biodling som möjligt, en biodling som skyddar bin, biprodukter och miljön. Det är många vackra ord men vi måste tro på dem och agera därefter. Vi är, trots alla hoten mot vår näring, väl rustade i Sverige. I det pressmeddelande som gick ut i slutet av september påminner förbundet om den höga kvaliteten på vår svenska honung. Vi uppmanar våra konsumenter att köpa sin honung lokalt. Merparten av honungen produceras lokalt och det finns ingen anledning att den ska transporteras runt i landet innan den når konsumenten så handla närproducerat. Det gynnar både miljön, biodlaren och köparen. Vill ni fördjupa er i "Apimondia Statement on Honey Fraud" är adressen <https://www.apimondia.com/en/>

FÖRENINGAR

Grannföreningar är välkomna

Bjäre Bf. håller årsmöte onsdagen 13 nov, kl 19 med honungsbedömning kl 18. Mer information på BBF hemsida, eller ring 070 3674336.

Finspångsortens Bf. Årsmöte den 13 nov, kl.18 på Atlaslunden, Torstorps IF klubblokal i Falla. Utlottnings av drottning på inlämnade årsrapporter. Honungsbedömning efter avslutat möte.

Hisingens Bf har årsmöte mån 11 nov kl. 19-21.Tag med årsredovisningen samt honungsprov i omärkt burk om ni vill ha SBR:s etiketter. Kaffe med dopp, allmänt prat om biodlarfrågor och lotteridragning.

Högbortens Bf. Sö 17/11 kl 16 årsmöte och honungsbedömning Hembygdsgården Fågelfors. Enkel buffé serveras.

Kristianstadsbygdens Bf. Årsmöte 2019, ons 13 nov, kl. 18.30, Hammars Skola i Kristianstad. Information om året i föreningsbigården, Leader-projektet. Kaffe, kaka förenings lotteri med fina priser. Viktigt! "Tag med Årsrapport 2019". Tar Du med honung för bedömning skall också "Honungsbedömningskort" och "Bihusesyn" tas med. Mer info: kristianstadsbygdensbf.se alt. biodlarna.se.

Ljungbyortens Bf. Årsmöte tors den 14 nov, kl19 i Ljungsättras samlingslokal på Vislandavägen. Vi bjuder på förtäring. Kom ihåg att lämna in din årsrapport.

Malmöortens Bf. Årsmöte, sönd. 17 nov. Kl. 14. Plats: Malmö Folkhögskola Trindyxegatan 2. Malmö. (Fosie ind.omr.) Se hemsida, www.malmofolkhogskola.se

Mölnåls Bf Tisdag 5 nov 2019 kl 1800 Årsmöte. Inlämning för honungsbedömning, utlottnings av drottning och servering. Plats: Långåkers Hembygdsgård, Långåkersvägen 14, Källered.

Mölnlycke Bf. årsmöte ons den 27 nov kl. 19 i Kulturhuset i Mölnlycke. föredrag av Peter Svensson- optimal pollinering i trädgården Vi bjuder på smörgåstårta. Anmälan på vår hemsida: molnlycke-biodlare.se

Sollentuna Bf ti 5 nov kl 19.00 Oxstallet. Årsmöte o honungsbedömning.

Sotenäs Bf 14 november Årsmöte kl. 18.00 i Föreningslokalen stora salen.28 november Tema . Visning av utrustning- vinterarbete kl.17.30.

Södra Inlands Bf. Lör 16 nov kl. 14, Årsmöte i Kareby IS föreningslokal Kringledamme Kareby. Former för anmälan och närmare redovisning av program kommer framgå av föreningens hemsida: www.https://sodrainlands.biodlarna.se.

Södra Vätterbygdens Bf. Årsmöte. Söndagen den 17 nov kl 15 i ekobyns bystuga, Korgebovägen 75, Ljungarum. Kör Herkulesvägen söder ut. Ta av i kurvan mot Knäryd efter Erikshjälpen.

Tidaholms Bf Årsmöte månd den 18 nov kl 19 i Sparbankens lokal. Inlämning av honungsprov och honungsbedömningskort enligt instruktion på kortet. Tag även med årsrapport över din biodling.

Varaortens Bf Årsmöte den 17/11 kl 14 i "Amandas hus" i Helås, vi bjuder på fika och lottar ut drottningar bland närvarande medlemmar som lämnat in årsrapport. Honung för bedömning lämnas till Bengt-Olof Persson eller Hilbert Andersson tillsammans med ifylld årsrapport senast den 4/11."

Vena-Hultsfred Bf Årsmöte sön den 17 nov kl 15 i Vena Bygdegård. Vi bjuder på kaffe smörgåstårta. Om du önskar få din honung bedömd så medtag årsrapport, honungsbedömningskort och bihusesyn. Anmälan till: info@venahultsfredbf.se eller meddela Brita Carlsson 070-670 83 53 senast 10november.

Vikbolandets Bf. årsmöte tisdag den 26/11 kl 18 (obs tiden), i Björksätter, Kuddby.

Västeråsartens Bf. årsmöte torsdag den 7 november kl 19.00 i Studieförbundet lokaler på Pilgatan 8 C i Västerås.

Västernärkes Bf. Årsmöte sön den 17 nov kl 14:00, i Oxelgården Fjugesta. Sedvanliga årsmötesförhandlingar. Kaffe och smörgåstårta. Föredrag av Erik Österlund. Info kommer på vår hemsida.

Västra Härads Bf har årsmöte lördagen den 9 nov kl 15,00 på Malmbäckes Pizzeria.

Växjöortens Bf. Årsmöte den 5 november kl. 18 på Bastanäs! Passa gärna på att lämna in årsrapporten, om du inte redan lämnat den i samband med honungsbedömningen.

Örkelljunga Bf. Årsmöte 12/11 kl 19 i studievuxenskolanslokal på Ängelholmsv 3.

Örebro Bf. Årsmöte, onso den 20 nov kl. 18, Mejeriet i Karlslund (Karlslunds Hembygd förenings lokal i Karlslund), Örebro. Kaffe och smörgås till självkostnadspris. Anmälan Git Welamsson, gits.post@gmail.com / 073-872 38 03

VI MINNS

Uno Hall

Boxholms Bf

Börje Nilsson

Växjöortens Bf

Gillis Karlsson
Skara BfElof Engblom
Tjörns BfPia Fohlin
Motalaortens Bf

70 miljoner för att gynna pollinerande insekter

I ett pressmeddelande från miljödepartementet kan man läsa att regeringen föreslår totalt 70 miljoner kronor per år 2020-2022 för åtgärder som ska gynna pollinerande insekter.

I pressmeddelandet redogörs också att pollinering är en mycket viktig ekosystemtjänst – en tjänst som både honungsbin och organismer i naturen utför och som vi människor är absolut beroende av. Därför föreslår regeringen ett åtgärds paket under tre år för pollinerande insekter i budgetpropositionen för 2020.

– Omkring en tredjedel av den mat vi äter i världen är beroende av pollinerande insekter. Många av dessa arter klassas idag som hotade i Sverige. I ljuset av detta är det regeringens ansvar att vidta kraftfulla åtgärder. Därför går vi nu fram med ett åtgärds paket för pollinerande insekter i budgetpropositionen 2020, säger miljö- och klimatminister Isabella Lövin.

För att säkra pollineringen av växter behöver samhället mer kunskap om statusen på, och betydelsen av, pollinerande insekter. Många aktörer i samhället kan bidra för att säkra de pollinerande insekternas överlevnad

Åtgärds paketet består dels av att stärka arbetet med pollinerande insekter i miljöövervakning med 20 miljoner kronor. Dels stärks anslaget Åtgärder för värdefull natur med 50 miljoner kronor för det arbete som Naturvårdsverket gör, i samarbete med andra myndigheter och organisationer, för att gynna pollinerande insekter.

MARKNADEN

SÄLJES

www.alltombiodling.se
böcker, filmer, nyheter,
reportage om bin och biodling.

BI & BIODLINGSTILLBEHÖR
Smedgatan.1 Svedala
Öppet alla dagar i veckan
Ring oss mellan kl. 8.00-10.00 samma
dag ni tänker komma så att vi kan be-
stämma en tid som passar oss alla.
Se även vår hemsida för rabatter m.m.
www.bisvedala.se
0708-95 50 30 0708- 95 50 25

Locksigill. Flera sorter,
enkelt att beställa, snabb leverans.
www.honungssigillet.se

Biredskap Freddy Duwe, Vårsta
Malmtorpsv. 19, 14771 Grödinge
070-5107054, info@freddyduwe.com
Öppetider se
www.freddyduwe.com

Uppvidinge Biredskap, din lokala
Biredskap
www.Uppvidinge-Biredskap.se
Tfn 072 532 89 87

www.argsomettbi.se
Vaxsmältare med ångaggregat 3200:-
Dubbelt så stor 5339:-
Valsar för att prägla vax 10545:-
Trådhyll 1500:-
färdiga ramar LN, LS och HLS
Ramlist LN
- finns i Asarum
Björn 070 3293262

Information blogg, bild, film
<https://www.evindjohansson.se>

Biredskap, Järbo Biodlarservice.
Besök vår webbshop eller vår butik och
se vad vi har att erbjuda. Tel.0290 70277
www.jarbobiodlarservice.se
info@jarbobiodlarservice.se

KÖPES

Lågnormal bikupor
I Skåne.
tel 0736-106896

Buckfastdrottningar efter
stambokförda mödrar.

Oparade, friparade och stationsparade drottningar säljes från det bästa materialet ur Lunds biavelsklubbs välrenommerade verksamhet. Samtliga drottningmödrar har högsta värden på alla bedömningskriterier. Vi har 10 års erfarenhet inom biavel.

Biredskap

SBR Startpaket

Stockholm/Arlanda/Uppsala

Fullt sortiment. Återförsäljare för LP:S Biodling
Vi köper ditt vax.

Vi finns på Facebook och Instagram

www.sigtunahonung.se 070-591 42 84 info@sigtunahonung.se

- Allt för biodling -
Från nybörjare till yrkesbiodlare
Välkomna till vår butik i Skåne.

Vi köper din honung & ditt vax!

Biredskap, vaxhantering, foder, glasburkar & gott kaffe!
AB Lindhagens Bigårdar, Norra Grönby, Anderslöv
Hemsida: www.lindhagen.se Telefon:0410-280 95

Ny suverän handske
Ny overall

Christers
aktuella tips finns på
www.lustgarden.biz

Minskar varroabtrycket

Allt fler använder
Hive Clean.
Testad i Sverige
med gott resultat
Behandla i vinter!
Kan användas året
om vid plusgrader

För ekologisk biodling

Ofarlig för bin, honung och
människa

Lustgårdens biodling tel 0708-17 55 90

Följ oss på Facebook och Instagram

Sök på Biodlarna

BIODLARNAS KONTAKT

Sveriges Biodlares Riksförbund (SBR) är en politiskt, religiöst och etniskt obunden ideell organisation, som bygger på principen om frivilligt, individuellt medlemskap.

Biodlarna ska arbeta för att utveckla svensk biodling som näring och meningsfull fritids-sysselsättning, sprida kunskap om biodling, honungens egenskaper och pollineringsens betydelse.

FÖRBUNDSKANSLIET

Borgmästaregatan 26, 59634 Skänninge
Tel: 0142-482000

Öppet: må-to: 08.00-16.00, fre: 08.00-12.00.
Lunchstängt 12.00 - 13.00.

Medlemsfrågor medlem@biodlarna.se

Adressändringar meddelas till medlem@biodlarna.se alt. 0142-482000.

FÖRBUNDSCHEF

Jonas Eriksson, 0142-482001

E-post: jonas.eriksson@biodlarna.se

FÖRBUNDSADMINISTRATÖR

Maj-Britt Järnvall, 0142-482002

E-post: maj-britt.jarvall@biodlarna.se

VIK FÖRBUNDSADMINISTRATÖR

Ann-Sofie Alfsdotter, 0142-482009

E-post: ann-sofie.alfsdotter@biodlarna.se

EKONOMIANSVARIG

Anette Irebro, 0142-482003

E-post: anette.irebro@biodlarna.se

Bankgiro: 512-7113 (medlemsavgifter).
Bankgiro: 413-6149 (övriga betalningar).
Plusgiro: 86 85-0 (övriga betalningar).

UTBILDNINGSAANSVARIG

Lennart Johansson, 0142-482010

E-post: lennart.johansson@biodlarna.se

BIHÄLSOKONSULENT

Preben Kristiansen, 070-8901732

E-post:

preben.kristiansen@jordbruksverket.se

REDAKTÖR

Mia Karlsvärd, mia.karlsvard@biodlarna.se
Borgmästaregatan 26, 596 34 Skänninge,
0142-482006

Prenumeration på BITIDNINGEN:

Tidningen är en medlemsförmån för medlemmar i Biodlarna. Du kan också prenumerera separat på Bitidningen. Du betalar då 500 kr för ett helår (inom Sverige).

Kontakta medlem@biodlarna.se vid intresse.

Artiklar och mötesnotiser till Bitidningen skickas till redaktörens adress. Författarna ansvarar för innehållet i sina artiklar, som ej behöver återge redaktionens eller förbundets mening. Ett år efter utgivning av den tryckta tidningen läggs denna ut på Biodlarnas hemsida biodlarna.se

Annons till BITIDNINGEN:

Till Bitidningens redaktör. Se adresser och telefon och e-post härintill. Annonspriser se information här nedan.

Manusstopp den första i månaden, en månad före utgivningsdagen.

Är det något nummer av Bitidningen du inte fått? Kontakta Biodlarnas kansli, 0142-482000, medlem@biodlarna.se

Aktuella nr kan läsas via hemsidan.

Äldre BT kan laddas ner från hemsidan.

WEBBANSVARIG

Mia Karlsvärd, 0142-482006

E-post: mia.karlsvard@biodlarna.se

MODERATOR SBR:S FORUM

Bo Malmsten Tel 070-616 90 93

bo.malmsten@biodlarna.se

Webbplats: www.biodlarna.se

BIODLARNAS BIBLIOTEK

Ultunabiblioteket, SLU, Box 7071,
75007 UPPSALA. Tel vx 018-671000.

Låneböcker beställs genom ditt lokala bibliotek.

FÖRBUNDSSTYRELSE

Förbundsordförande

Monica Selling,
Dale Prästgård 305, 47492 Ellös.
Tel 073-8458515
monica.selling@biodlarna.se

Vice förbundsordförande

Ingmar Wahlström,
Östra Karsbo 502, 37045 Fågelmara.
Tel 070-9929330.
ingmar.wahlstrom@biodlarna.se

Styrelseledamot: Pierre Atterling,
Kyrkofjäll 7, 47192 Klövedal. Tel 0706526346
pierre.atterling@biodlarna.se

Styrelseledamot: Vivianne Boman,
Altuna - Fröslunda 22, 74971 Fjärdhundra.
Tel 073-2151701
vivianne.boman@biodlarna.se

Styrelseledamot: Björn Dahlbäck,
Krögarvägen 8, 33153 Värnamo.
Tel 0760-35 66 46
bjorn.dahlback@biodlarna.se

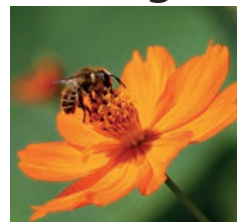
Styrelseledamot: Leo De Geer,
Krunegårdsvägen 123-14, 291 69 Fjälkinge.
Tel 0705-915 987
leo.degeer@biodlarna.se

Styrelseledamot: Therese Ekebratt,
Härbrevvägen 27, 89151 Örnsköldsvik.
Tel 070-828 03 59
therese.ekebratt@biodlarna.se

Styrelseledamot: Ann Elgemark,
Öströms väg 14, 66450 Vålberg
.Tel 070-6018810.
anna.elgemark@biodlarna.se

Styrelseledamot: Nils Reppen,
Espalanadgatan 22, 28138 Hässleholm.
Tel 072-1876963
nils.reppen@biodlarna.se

Omslagsbilden:

Orange blomma och bi.

Foto: Jacques Gaimard
Pricken över i:et på förstasidan påminner om att drottningen märks grön i år.

ANNONSERA

KOMMERSIELLA ANNONSER

Ta kontakt med Bitidningens redaktion. mia.karlsvard@biodlarna.se
Tel 0142-482006.

• Uppslag två sidor utfallande	440 x 295	26 250 kr
• Hellsida	225 x 295	16 125 kr
• Sista sidan (1/1 special)	215 x 238	18 750 kr
• Halvsida stående (1/2)	94 x 256	9 250 kr
• Halvsida liggande (1/2)	192 x 126	9 250 kr
• Kvartssida stående (1/4)	94 x 126	6 250 kr
• Kvartssida liggande (1/4)	192 x 61	6 250 kr
• Åttondelssida (1/8)	94 x 61	2 125 kr
• Mini	57 x 25	400 kr

Rabatter. 3 på varandra följande identiska annonser ger 10% rabatt.
6 på varandra följande ger 25%.

Annonsmaterialet lämnas som tryckfärdig pdf.

Publicering. Inskickad annons publiceras i nästkommande nummer med hänsyn taget till datum för manusstopp.

RADANNONSER

Radannonser placeras löpade efter varandra och tillsammans i slutet av tidningen under huvudrubriken "Marknadsplatsen". De samlas under ämnesrubriker. Inga bilder tas in här.

Utseende. Minimistorleken på en radannons är 2 rader/50 kr. De första 1-3 orden i annonsen blir i fetare stil. Det normala avståndet mellan två annonser är en blankrad.

Betalning. Radannonser faktureras. Pris: 25,-/rad. På radannonser ges ingen mängdrabatt.

Gratis. Två radannonser/år i efterkommande nummer är gratis för medlem.

Högst 3 rader/ annons

Annonsmaterial. Gratisannonser mejlas eller skickas med post till redaktören. Var noga med att ange dina kontaktuppgifter.

Publicering. Inskickad annons publiceras i nästkommande nummer med hänsyn taget till datum för manusstopp.

Posttidning B — Bitidningen

Tryckort: Kalmar

Obeställbar tidning återsändes till Biodlarnas kansli, Borgmästaregatan 26, 596 34 Skänninge.

Dit anmäls även adressändringar.

Begränsad eftersändning.

Vid definitiv eftersändning återsänds försändelsen med den nya adressen angiven på tidningens framsida, dvs ej på adressidan.

BIBUTIKEN

BESÖK WWW.BIIDLARNA.SE FÖR
ATT SE HELA SORTIMENTET

Beställ på www.biodlarna.se
eller ring in ordern på 0142-48 20 00
Alla priser är exklusive frakt.

Mössa

119:-

Ord.pris: 129:-

Mössa

Skön mössa med
fleecefoder.

Jacka i fleece

299:-

Ord.pris: 399:-

Fleecetröja för kyliga dagar

När hösten kryper på är den här fleecetröjan skön att ha på sig. Fungerar även bra under en jacka. Finns både för dam och herr.

Barnbok

229:-

Ord.pris: 279:-

Stora boken om bin

Stora boken om bin, en bok i jätteformat, innehåller allt du kan vilja veta om binas historia, livscykel och anatomi.

www.biodlarna.se/butik

BIIDLARNA